

TEKSTEN: eene
Dr. A. KUYPER.
ring gehouden
an den Hoog-
te Meding met
leid door den

ten toegang.
aaltijd in »Sr.
in den maaltijd
ennis te geven

ze voordeelige
met duidelijke
aan te vragen,
e hebben.

zweel gratis als
uvoor worden
7 Juni e. k.

teit.

belangen van
en zijn toever-
naand gekend,
ng waren, als
ik schaan mij
elk waarom zou
ver vrijuit zeg-
gelden! En dat
gulden moet
met mijne uit-
agen. Och, als
n, dan mogen
en van schame-
n voor zijnen
en alleen, om
en stand van
lat gij dit wilt

te beschikking
verlag, even-
schijfel ten be-
onden. Velen
et verrassende
, in den naam
uwen bijstand
elijken dank!
mijn dringend
loet het, welnu
aldus! Maar
t moeten? —
at de tijd van
duur, en zoo
boeften steeds
n, rijker. En
oedigen gever
bekent, zal er
en verblijden,

DE HARTOG.
D. van Coed-
t 18; aan
loven een dank-
amen als hulp-
Schelven van
1; door den
f 3; door de
collecteerd 23
gman van de
ven f 19; door
Zew's cate-
er W. Kähler

Maassluis van
ereen. Vr. d.
Mei f 11, ge-
aal de Vrede

aker collecte

ingekomen:
Hage geol-
heer J. H. de
V. f. 1, door
door F. de B.
Ds. W. te M.
C. van B. te
den heer C.
n f 10; J. V.
M. opbrengst

die hun jaar-
einde broeder,
innen, behulp-
cht, hun ex-
mied. Kiezer-
singmeester.

USKERK.

OS.
KORFF.

OMDRUKKERIJ,
TERDAM.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 12 Juni 1887. N°. 494.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE, Abonnementen en Advertentiën aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag vóór namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau, Warmoesstraat 106, te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vermelding van leidegaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Van de Voorzienigheid Gods.

TIENDE ZONDAGS-AFDEELING.

II.

Het lot wordt in den schoot
geworpen, maar het geheele
beleid daarvan is van den
Heere.
Spreuken 16: 33.

Tegen der Christenen belijdenis van de Voorzienigheid Gods, stelt het ongelooft van ons natuurlijk en verdorven hart twee geheel andere voorstellingen van den gang van het heelal over, t. w. of dat alle dingen door een geheimzinnig Noodlot beheerscht worden, of wel dat alle dingen beheerscht worden door de Fortuin.

Is een natuurlijk mensch meer een denker dan een gevoelsmensch, dan kiest hij voor het Noodlot; drijft hij daarentegen meer luechtmatig op de prikkeling zijner indrukken, dan zult ge bevinden, dat hij een aanbieder van de Fortuin is.

Niet alsof alle lieden, die nog ganschelijk uit hun oude natuur leven, hiervoor zouden uitkomen. Dat in het minste niet. Ge moet al wijsgeer van ambacht zijn, om rondweg te belijden, dat niet God maar het Noodlot heerscht, en al bijster wuft en dertel, om driestweg er voor uit te komen, dat de Fortuin en niet God over uw leven beslist. Maar op iemands zeggen kunt ge niet afgaan. Ge moet hem bespieden in de praktijk des levens, als hij er zelf niet op let, hoe hij zijn eigen hart verraadt. En zoo ge dat doet zult ge bevinden, dat ons natuurlijk hart nooit en nimmer aan Gods Voorzienigheid geloof, maar alleen op het Noodlot valt of op de Fortuin.

o. De mensch bedriegt zichzelf in dit opzicht zoo met open oog in. Luister maar eens toe, hoe verreweg de meesten, als hun leed of ongeval of rouwe overkomt, op hun lippen het zeggen hebben: »Het moest zeker zoo zijn!», »een mensch kan er niets tegen doen!», »wij menschen hebben er in te berusten!« En wat, bid ik u, bedoelen ze met al zulk zeggen anders, dan dat ze op een muur stooten, waar ze niet door kunnen; door een macht beheerscht worden, waar geen verwillken kan; en aan een keten liggen, die ze toch niet kunnen doorvrijen of stukwringen. o, Als ze macht hadden, om er tegen in te gaan, ze zouden opstuiven en verwoed tegenstrijden! Maar als een enkel dapper man door duizend vijanden omringd is, wat zal hij ook tegenwistelen; als men u aan een rotsblok van tien centner ketent, wat zult ge er ook aan rukken? En zoo nu voelen de kinderen der menschen zich van nature door een overmacht overmeesterd, waar toch geen worstelen tegen is; en daarom houden ze zich dan in, en berusten, zoo het heet; maar er is geen toon in het hart, dat God het gedaan heeft; geen klank in de ziel die aan een goddelijk ontfermen ook in zijn toorn geloof; geen kus op de lippen voor de Vaderhand die sloeg.

Er mort men en murmureert. En zoo men zijn gemor opkropt, is het enkel omdat het toch doelloos en onnut zou zijn.

Ge moet dus niet zeggen, dat gij van nature aan Gods Voorzienigheid geloof en dat alleen de booze Stoïcijnen voor hun Noodlot bukken. De Stoïcijn zit ook in u, want Stoïcijn is elk zondaar van nature. En zoo u in het leed ooit een glans van Gods voorzienig bestel verkijkt en getroost en teeder gemaakt heeft, dan viel die lichtstraal in uw hart uit loutere genade.

En gelijk op die wijs de zondaar in dagen van smart en tegenspoed van nature een Stoïcijn is en het Noodlot voor God in plaats stelt, zoo komt uit datzelfde booze hart bij vreugd en voorspoed en ook bij de woeling des levens, het spelen met de Fortuin op.

Leg uw oor maar te luisteren, als de een tot den ander zegt: »Ge moet ook maar gelukkig wezen!«, »nu, daar zijt ge voortuinlijk mee geweest!«, »dat is luk of raak zooals het uitvalt!«, »dat loopt niet mee!«, »daar hebt ge een kwaden kans aan gehad!«, »dat sloeg tegen!«, »ge hadt het fortuin mee, man!«, en wat er van zulk zeggen meer is; algeader klaarkijk aanduidende, dat men aan God niet denkt, buiten den Eeuwige omrekent, en zijn lot en zijn geluk beschouwt als vrucht van kans en van geval.

Vandaar dan ook de onhebbelijke en onbedwingbare drift waarmee de mensch zich in de strikken van het spel verkwat. Van meet af zijn onze vaderen kloek en kras tegen alle lotspel opgekomen. Ze hadden niets tegen spelen die oefeningen van scherpzinnigheid of spierkracht en vlugheid wa-

ren, zooals schaaak- en dam- en kegelspeken; maar vooral tegen het kaartspel traden ze met onverzochten ijver op. En terecht. Niet alsof er in de kaarten zelf iets zit dat boos was. Dit te wanen ware geen geloof maar bigeloof. Neen, maar, omdat de mensch in het blinde geval, hoe de geschudde kaarten uitvallen, zijn vermaak heeft en er lust in vindt om van dat blinde geval af te hangen. Went men daar nu zijn kinderen, went men daar zich zelve aan, dan sterkt men de zondige neiging van zijn hart en doet ongemerkt afbreuk aan zijn geloof. Het kwaad van het kaartspel zit dus volstrekt niet alleen in het om geld spelen, maar wel terdege in dat afhankelijk stellen van zijn kans van een bloot geval of fortuin. Dit is het wat het geloof in het hart ondermijnt. Maar natuurlijk, als men er nu nog geld ook aan gaat hangen, dan voegt men bij het eerste kwaad een tweede kwaad en maakt het nog erger. En als men dan ziet, hoe lieden van aanzien aan de speelbank soms hun halve vermogen op één worp zetten, en zelfs prins en vorsten daar aan mee doen; en ziet, hoe op de beurs in effecten en waren gespeeld wordt met een drift en hartstocht, die aas op het goud dat hun de Fortuin in den schoot zal werpen; dan voelt men eerst recht hoe ontzettend diep onze maatschappij aan het geloof aan Gods Voorzienigheid ontvallen is, en er lust aan heeft om te drijven op de Fortuin.

Dit is niet gezegd, om het lot op zichzelf af te keuren, mits men het maar Schriftuurlijk gebruike. Gods Woord zegt ons in Spreuk 18: 18: »Het lot doet de geschillen ophouden; en indien er onder menschen over eenige zaak geen beslissing te vinden is, ligt er in de werping van het lot zelfs een aangewezen weg, die geheel met het geloof overeenstemt. Immers, een kind van God geloof dat naar lui Spreuk 16: 23: »het lot in den schoot wordt geworpen, maar dat het beleid daarvan bij den Heere is.« Bijaldien derhalve kinderen Gods, in onoplosbare moeilijkheden, begeeren dat God de Heere beslissing zal geven, en zij roepen Hem om die beslissing aan, en werpen nu het lot, niet om de Fortuin, maar om den Heere hun God te laten beslissen, dan kan zulks zeer wel stichtelijk en in de vreeze Gods geschieden.

Maar zoo bedoelen het de spelers niet. De speler in ons hart is het niet om God, maar om een spel van luk en raak, om kansslingering, en om gril van de Fortuin te doen; en dit nu moet met hand en tand bestreden.

Het is daarom zeer zaak dat de Bediening des Woords ook op deze verborgen roerselen in het hart meer haar licht doe vallen. Dat deden onze vaderen. Ze bespraken zulke diep ingrijpende zonden breedvoerig voor de gemeente, en alleen zoo is het hun gelukt, om in de Gereformeerde kringen deze speelzucht eenigszins in te binden. Den laatsten tijd daarentegen is men gewoon geworden, die fundamenteelen van ons innerlijk bestaan onbesproken te laten, en sinds die dagen neemt dan ook in geloovige kringen deze zonde weer hand over hand toe.

In verband waarmee lieden die in de vreeze Gods wenschen te staan, ook wel eens overwegen mogen, of ze goed doen met verlotingen en tombola's voor dusgenaamd weldadige doeleinden aan te wenden. Hard willen we in deze teedere aangelegenheid niet oordeelen. Maar we willen toch gevraagd hebben, of er in zulk een goed bedoeld kansspel toch ook geen voedsel voor de bestreden neiging van ons hart zit, en of het doel, hoe goed ook gekozen, ooit het voeden van de kans-zucht verontschuldigen kan.

Wie van de Voorzienigheid Gods handelt, zal daarom wel doen, om niet in het liefdelijke te blijven hangen, en in het afgetrokken op den boezen Stoïcijn of wulsten Epicureer te smalen, maar met in de harten der geloovigen zelve en van hun kroost den zondigen trek naar het Noodlot en naar de Fortuin op te sporen, bloot te leggen en met de macht der sleutelen te bestraffen.

Want dit springt in het oog, noch zulk een Noodlot, noch zulk een Fortuin kan met de belijdenis van de Voorzienigheid Gods ook maar één oogenblik bestaan.

Wat toch onderstelt zulk een Noodlot?

o. We weten wel, bij de meesten onderstelt dit nog niet, dat er geen God zou zijn. o. Neen, veeleer gelooven ze aan een God, maar ze achten, dat God er niets aan doen kan; dat Hij zelf gebonden is door een onnoembare macht. En wij, Gereformeerden, bovenal, mogen wel zeer scherp toe-

zien, dat we niet evenals de Turk, of de Determinist, ons in die val laten lokken.

Want een Turk, dat weet ge, gelooft wel aan een God, maar hij gelooft er bij, dat die Allah, gelijk hij zijn God noemt, maar een onafwendbare noodzakelijkheid nu eenmaal alles zoo bepalen moest, en dat het ter oorzaak van die onbeschrijflijke noodwendigheid niet anders kan. En ook de Determinist, die in onze dagen weer uit de scholen der wijsgeeren is opgestaan, en ook ten onzent een tolk vond in den bekenden hoogleeraar Scholten, gelooft in den grond der zaak hetzelfde.

Ge vindt buitendien, zelfs bij de uitstekendste schrijvers der Grieksche en Romeinsche oudheid, in hun keurigste zangen en ernstigste klachten, schier altoos de bekentenis, dat er zulk een vreeslijk, onafwendbaar iets bestaat, waartegen zelfs de goden niets vermogen; zoodat de goden wel deernis met hen hebben dat het zoo moet, en zij wel deernis met de goden hebben, dat deze zoo heilloozen raadslag moeten uitvoeren; maar de diepste oorzaak van wat geschiedt, en waaraan mensch en goden onderworpen blijven, is dan toch altoos het Noodlot.

En zie nu wel in, hoe sterk de menschelijke geest, juist uit heilige beweegredenen, naar zulk een Noodlot, waar tegen ook God niets vermogen zou, drijft. Want als ge ziet hoe veel jammer er bestaat, en hoeveel zedelijke ellende, en ge leest van een Duivel, en van een eeuwige rampzaligheid, en van duizenden die verloren gaan, o, dan is het zoo veelgemakkelijker, om te onderstellen, dat dit komt doordien God, overmits een ongeziene noodwendigheid van uw lot hiertoe noodzaakt, er niets tegen doen kan. Het zijn dan ook de slechte zielen niet in welke al zulke overwegingen opkomen, en Gods kinderen loopen zeer ernstig gevaar, om hierin te eeder verstrikt te raken, naarmate ze te volstrekt aan Gods soevereiniteit gelooven.

Wie op den vrijen wil het rad des levens zet, heeft aan dien uitweg geen behoefte, maar wie inzien, en uit Gods Woord geleerd is, dat alle zeggen, als zou onze wil Gods wil regelen, en niet Gods wil onzen wil beheerschen, ijdel en dwaas is, die staat altoos voor die ontzaglijke moeilijkheid, hoe Gods wil het zóó kan willen, als we het zien; en dien wenkt dan de booze demon van het noodlot.

En toch godvruchtiglijk kan men nooit of nimmer ook maar één oogenblik aan zulk een noodwendigheid, waaraan God onderworpen zou zijn, voet geven; want door dat te doen, raakt men dan wel schijnbaar uit de moeilijkheid, maar om op hetzelfde oogenblik zijn God te verliezen.

Het spreekt toch vanzelf: Een God, die afhankelijk zou zijn van iets dat boven Hem was, zou geen God meer wezen. God te zijn zegt juist, dat Hij, zelf aan niets onderworpen, alles aan zich onderwerpt ja, men zou God den Heere daarmee verlagen, tot onder den mensch. Want immers, wij, schepelen, we zijn wel onvrij en afhankelijk, maar wij hangen dan ten minste nog van een levend God af, dien we kunnen eeren en liefhebben, maar God de Heere zou op die wijze niet eens van een levend God, maar van een dom onpersoonlijk iets afhangen, dat als een rots of blok Hem tot een stommen, ziellozen hinderpaal zou wezen.

En wat nu de Fortuin aangaat, zoo handelen we nu hier niet van de bepaalde spotters of godloochenaren, die feitelijk driestweg zeggen, dat er geen God is en alles bijgeval gaat; want diezelfde bereikt ons blad toch niet.

Maar wel moet de valsche waan van hen bestreden, die het leven in twee stukken deelen, en een scherp onderscheid maken tusschen gewichtige dingen en bezuizingen. Denikken nu belijden zeer zeker een Voorzienigheid Gods; maar, zeggen ze: het Godsbestuur laat zich niet in met het kleine en nietige. Veel is beheerscht door Gods wil, maar niet alles. Er is een zekere speelruimte aan het geval en aan den kans en aan het goed geluk gelaten, en op het er hier vrije speelruimte werkt nu de Fortuin.

Dat God de Heere het lot van volken en staten beslist, houden ze voor vast en zeker. Ook gelooven ze vastelijk, dat hun leven in Gods hand is, en dat het einde hunner dagen bij God bepaald is. Maar of men nu uitgaande op den weg een vriend ontmoet, dien men juist spreken moet; of men, plotseling om een arts verlegen, dien juist aan den hock van zijn straat tegenkomt; en wat dies meer zij; dat noemt men geval. Zoo gevallen, dat zelfs vrome Christenen gedurig van »bij toeval!« in zulke ontmoetingen spreken, en de Schrift

zelfs in 2 Sam. 1: 6 en 20: 1 zich naar dit gebruikelijk zeggen schikt. Wie in de vreeze Gods wandelt, bedoelt dan echter met zulk zeggen volstrekt niet de speling van de Fortuin, maar wil alleen zeggen, dat hij er niet op gerekend had, dat het buiten alle afspraak was, dat men over en weer niets van elkaar wist; en dat er alzoo een bijzonder bestel der Voorzienigheid Gods in valt op te merken en in te loven.

Doch waar men nu niet alom met zijn gedachten tot God opkijkt, en metterdaad leeft in het besef, dat er zeker vrij terrein in het leven voor allerlei kleine gevallen is, die buiten God omgaan, daar wordt wel waarlijk op de Fortuin vertrouwd, en God de Heere in zijn Majesteit verloochend.

Of leert God de Heere niet, dat Hij het is die den bloedwreker zijns slachtoffer doet ontmoeten? Leert de Heilige Schrift u niet, dat zelfs het schot van een pijl onder zijn bedwang en bestel is? Leert de Christus u niet, dat zelfs de haren van uw hoofd alle geteld zijn? En wat terrein van bezuizingen of kleine gevallen woudt ge dan nog vrijhouden, dat niet door Gods verborgen wil zou worden beheerscht?

Heel zulk zeggen is dan ook de onzinnigheid zelf. Of wie kent de historie en las niet gedurig, hoe de machtigste oorlogen en ontzettendste gebeurtenissen gedurig voort zijn gekomen uit de aller kleinste oorzaken? Wie weet niet uit zijn eigen levensgeschiedenis, hoe er gedurig twee sprongen op zijn weg waren, die over heel zijn volgende leven hebben beslist, en waarbij toch de keuze bepaald werd door de nietigste bezuizingen? Een pan valt van het dak en doodt uw kind, omdat een kat over het dak kroop en de pan loswoelde. Uit baldadigheid schiet een dertel mensch op een leest zijn geweer af, en de kogel vliegt in uw huis en doodt u. De bliksem valt neer, en juist hebt ge een stuk staal in de hand, waardoor ge dien aantrokt. Als een man hout hakt met een bijl en het ijsjer vliegt van de bijl af en doodt zijn maat, dan heb ik zeg, de Heere, dat ijsjer bestuurd in zijn vliegen. Een stoomtrein snelt langs zijn sporen voort, en ontspoor en drie wagens worden stuk geworpen en veertig menschen boeten hun leven in, maar gij ontkomt, doordien ge plaats naamt in den middelsten wagen, hoewel ge reeds in den voorsten waart ingestapt. Aan het leven van Duitschlands Keizer hangt de vrede van Europa; en ook op hem schoot men; wat nu is gevaliger dan de vraag of de moordenaar bij het schieten zijn hand een duizendste centimeter te hoog of te laag hield!

Zoo ziet ge dus wel, dat al het spreken van zulk een onderscheiding pure ongerijmdheid is.

Er zijn voor God geen groote en geen kleine dingen, en ons leven zou in duizend angsten verteren, zoo we niet wisten, dat én kleine én groote dingen geheel in zijn bestel gewat zijn. Niets staat los en op zich zelf van wat gebeurt. Het is al één keten, waarvan de kleine en de groote schakelen alle ineengeklonken zitten, en waaruit er niet één kan gemist. Ons lot bestaat niet uit losse stukken, maar heel ons aanzijn is als één kunstig raderwerk, waarin het kleinste stijfje evenzeer onmisbaar is als het grootste rad. Neem er de proeve maar van met uw eigen uurwerk. Daar zijn ook groote raden en lange veeren, en spijlen en stijfjes in, maar indien ook maar het aller kleinste stijfje of schroefje losraakt, staat al uw uurwerk stil.

Onder het brandmerk van gansch goddeloos en Godverzakend moet daarom al zulk gevoelen ten eenenmale verworpen, alsof er naast het groote terrein waarop Gods wil heerscht, toch nog zeker klein terrein van vrije kansspeling zou overblijven, waarop we de gunst van de Fortuin konden zoeken. Wie dit zegt en meent, heeft in zijn hart zijn God verloochend en gebroken met zijn geloof.

Het staat dus niet tusschen de keus: »God het meeste en de Fortuin een klein deel!«, maar wel waarlijk tusschen deze heel andere: »Alles van God afhankelijk of alles overgelaten aan het geval van de Fortuin.«

Ook hier kan niet op twee gedachten gehinkt. Ook hier kan men geen twee heeren dienen. Voor eenigen kans, of eenig geval, of eenig spel van de Fortuin, is naast de Voorzienigheid onzes Heeren geen plaats. Elk rekenen op geluk of kans is God in uw hart verloochenen, en omgekeerd elke geloofswerking in uw ziele drijft alle hechten aan spel of goed geluk uit.

Ja dit gaat zoover, dat het vroom gemoed, dat God vreest, juist in het kleine en schijnbaar bezuizelachtige te meer zijn God zal verheerlijken. Als een Syrisch soldaat, zonder op Achab te mikken, Achab toch

trefte tusschen de gesp en het pantsier, en Gods profetie gaat hierna in vervulling, dan is juist in dat onnoembaar kleine van de vaart die zijn pijl nam Gods werk zoo majestueus en aanbiddelijk. En als er in ons eigen leven kleine, nietige dingen voorkomen, die we haast aan andere menschen niet durven vertellen, zoo onbeduidend als ze zijn, en we werden toch, toevallig, gelijk men dan zegt, er uit geholpen, dan zal het kind van God juist uit dit nietige ongemeene geloofsversterking putten en er de hand in merken van zijn God.

Het is zoo, men kan dit overdrijven, en er mee te koop loopen, en zoo langs dien weg zijn hart weer schade toebrengen! Maar op zich zelf is zulk merken op de kleine dingen steeds het merkteken van Gods heiligen geweest. Als uw kleed scheurt en ge hebt een spel noodig om het vast te spelden, en ge ziet juist een spel voor uw voet liggen, dan heet God de Heere er die spel voor u gelegd.

KUYPER.

„En de bergen zijn niet gevonden!“

En alle eiland is gevloeden,
en de bergen zijn niet ge-
vonden.
(Openb. 16: 20).

De bergen der aarde zijn voor ons menschen het indrukwekkendste, het meest majestueuze, het meest aangrijpende, dat zich denken laat, en wie ooit tot in het hart van de hoogere bergwereld mocht doordringen, staat nergens meer verbaasd en verplet door de ontzaglijke majesteit des Heeren HEEREN, dan als hij den donder beneden zijn voet hoort rollen en de eeuwige wieden kruinen naar den hemel ziet rijzen met hun wanden van ijs en graniet.

Als daarom de Psalmist wil uitspreken, hoe, tot in het diepst zijner ziel geroerd, hij onder de Heilichheid des Heeren verplet ligt, dan roept hij uit: »Uw gerechtigheid is als de bergen!« Als de ontzaglijke tegenstand moet aangeduid waarmee Satan tegen Sion strijdt, dan heet Satan »een bultige berg van Basan!«, die zich tegen Sion verheffen wil. Als de bangheid der ziele drukt, om niet uit te vallen uit de Wet des Heeren, dan vraagt de godvruchtige zanger: »Wie zal opklommen tot den berg des Heeren?« Als de psalmist ons de mogendheid des Heeren HEEREN wil toonen, zegt hij ons »dat de bergen in het hart der zee verzet worden!« En als de hoovaardig der menschen in haar onmetelijke schuld moet gebrandmerkt, dan heet het: »Wie zijt gij, o groote berg!«, of bij Jeremia: »Ziet, ik wil aan u, gij verderfende bergen!«

Of ook, als de Heere zijn volk troosten wil, en Hij ziet het in angst voor de hoogte en machtige personen der wereld, die zijn volk verschrikken willen, dan doet Hij het hun aanzeggen, »dat alle hoogte berg, en alle heuvel door Hem zal vernederd worden!« Dat Hij »de bergen dorscht!«, ze doet »smelten als was!« en »vervallen voor zijn aangezicht!« En dat omgekeerd, zijn lieve kinderen op aarde, indien ze maar »geloof hadden als een mosterdzaad, tot desen berg zouden zeggen: Word opgenomen en in de zee geworpen!«, en dat het alzo zou geschieden.

Maar toch Hij heeft nog rijker vertroosting, want op Pathmos heeft Hij den doorluchten dag verkondigd, »waarop de bergen zelfs niet meer worden gevonden!«

Niet meer gevonden!

Nergens, nergens een berg meer, die zich tegen u opmaken, zich op u werpen en u benauwen kan.

Weg alle hoogte personen, en alle man die zich in ongerechtigheid gesterkt had, en die verdrukker der weduwen en der weeten, en de benauwer van de kleinen op aarde; en voor een ieder een vrije weg en een open pad, om niets dan dien eeren Berg, den berg van de heilichheid des Heeren, over te laten.

Hier moet die druk er zijn; hier kan het niet anders of telkens moeten we de hoogte der menschen en der menschelijke machten zich als een berg tegenover ons zien verheffen.

Maar daar zal dat uit zijn.

Daar zal geen hoogte der menschen, zal geen bultige, geen groote, geen hoogte berg, en geen heuvel zelfs, meer onder menschen worden gevonden.

Geen berg meer gevonden!

En dus ook niet meer die hoogte, die drukende, die benauwende berg van uw levens-taak, die daar elken morgen weer voor u ligt, en dien ge bestijgen moet, en waar ge bijna niet tegen op kunt. Bij elken voetstap dien ge opwaarts op het pad zet, glijdt die voet weer uit. »Heere, roept ge, help mij, ik zou in het stijgen nederzinken, leid mij op die hoogte rots!«

En de Heere hoort u, en Hij helpt u, o, zoo ontfermend!

Maar met dat al, elken morgen staat die

